

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «МАЛЄЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MALYEUYEV v. UKRAINE)**

(Заява № 39488/15)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

10 жовтня 2024 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Малєсв проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Катержіна Шімачкова (*Kateřina Šimáčková*), Голова,

Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*),

Уна Ні Райферті (*Una Ní Raifeartaigh*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,

з огляду на:

заяву (№ 39488/15), яку 04 серпня 2015 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Євген Сергійович Малєсв (далі – заявник), 1985 року народження, яка проживає у м. Київ;

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд), який представляла його Уповноважений, пані М. Сокоренко, про скарги за пунктом 1 статті 5 та статтею 8 Конвенції, а також за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, а також визнати решту скарг у заяві неприйнятними;

зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 19 вересня 2024 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Заява стосується твердження заявника, який на той момент був практикуючим адвокатом, за пунктом 1 статті 5 Конвенції, що його затримали усупереч вимогам національного законодавства. Крім того, вона стосується його тверджень за статтею 8 Конвенції і статтею 1 Першого протоколу до Конвенції щодо вилучення та неповернення його майна і документів, пов'язаних з його професійною діяльністю.

2. 05 березня 2015 року о 00 год 08 хв слідчий затримав заявника на вулиці у м. Київ за підозрою у вчиненні корупційного правопорушення в межах розслідування, розпочатого у листопаді 2014 року. У відповідному протоколі затримання зазначалося, що заявник був затриманий на двох підставах, передбачених частиною першою статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України, див. рішення у справі «Грубник проти України» (*Grubnyk v. Ukraine*), заява № 58444/15, пункт 45, від 17 вересня 2020 року), а саме, (i) під час вчинення злочину чи замаху на його вчинення; і (ii) безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або поєднання очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин. У протоколі затримання зазначалося, що заявник дав хабара службовій особі в інтересах третьої особи. У ньому більш детально не пояснювалися підстави для затримання заявника.

3. Під час затримання було проведено особистий обшук заявника та у нього було вилучено певні речі (ноутбук, мобільні телефони, ключі від автомобіля, документи, що посвідчують особу, та теки з документами).

4. Того ж дня близько 06 год 05 хв його звільнили без пред'явлення обвинувачень.

5. Пізніше того ж дня слідчий звернувся до суду з клопотанням про арешт речей, вилучених під час особистого обшуку заявника. Згідно з клопотанням слідчого 04 березня 2015 року заявник дав вказівку своєму спілвику, невстановленій особі, передати 10 000 доларів США (далі – доларів) працівнику Апеляційного суду міста Києва (далі – апеляційний суд), щоб отримати сприятливе рішення для свого клієнта. З цією метою він підготував текст судового рішення для направлення до апеляційного суду для ухвалення у справі клієнта. 05 березня 2015 року Дніпровський районний суд міста Києва задовольнив клопотання слідчого та постановив арештувати речі, вилучені у заявника під час затримання (див. пункт 3), вважаючи, що вони могли містити інформацію, яка свідчила, що заявник або інші особи були причетні до корупційного правопорушення. Суд також зазначив, що у вилученому ноутбуці міг бути проєкт судового рішення, підготовлений заявником у справі його клієнта.

6. 24 березня 2015 року апеляційний суд залишив цю ухвалу без змін, встановивши, що арешт зазначених речей був законним та обґрунтованим.

7. 28 квітня 2015 року заявник подав скаргу до районного суду, стверджуючи, що його затримання і подальший обшук були незаконними. 21 травня 2015 року апеляційний суд відмовив у задоволенні цієї скарги, не надавши у своїй ухвалі жодних пояснень щодо суті вимог.

8. У незазначену дату заявнику було вручено офіційне повідомлення про підозру. Згідно з документом заявника підозрювали у даванні хабара в період із січня до березня 2015 року працівнику апеляційного суду з метою отримання сприятливого рішення суду для свого клієнта.

9. 10 червня 2015 року в межах зазначеного розслідування Дніпровський районний суд міста Києва застосував до заявника запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

10. 08 липня 2015 року прокуратура Дніпровського району міста Києва повідомила заявника, серед іншого, що частину вилучених речей йому було повернуто 22 травня 2015 року.

11. Під час розслідування заявник подавав декілька клопотань, вимагаючи визнання арешту вилучених речей недійсним як неправомірною. У заявах він не вказував, які саме документи були у нього вилучені. 30 квітня 2015 року, 10 травня та 09 червня 2016 року національні суди відмовляли у задоволенні цих заяв, встановивши, що

РІШЕННЯ У СПРАВІ «МАЛЄСВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

заявник не обґрунтував їх; він просто стверджував, що ухвала про арешт була незаконною, що були процесуальні недоліки стосовно повідомлення йому про підозру та затримки у проведенні розслідування.

12. 06 жовтня 2016 року прокурор Київської місцевої прокуратури № 9, який здійснював розслідування щодо заявника, закриття зазначене провадження у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення. Прокурор також постановив повернути вилучені речі заявнику.

13. 10 січня 2017 року Київська місцева прокуратура № 4, яка ймовірно зберігала вилучені речі, повідомила у відповідь на звернення заявника про повернення вилучених речей, що потрібен був додатковий час для перевірки того, що відповідне кримінальне провадження було справді закрито.

14. Як вбачається з доводів заявника щодо його вимог про справедливую сатисфакцію, після закриття кримінального провадження він подав цивільний позов проти органів державної влади, вимагаючи відшкодування шкоди у зв'язку з, як стверджувалося, незаконними процесуальними діями, вжитими щодо нього під час розслідування відповідно до Закону України «Про відшкодування шкоди» 1994 року (див. рішення у справі «Дубовцев та інші проти України» (*Dubovtsev and Others v. Ukraine*), заява № 21429/14 та 9 інших заяв, пункт 48, від 21 січня 2021 року). 27 жовтня 2020 року Печерський районний суд Києва присудив заявнику 70 737 українських гривень (далі – грн, приблизно 2 100 євро) в якості відшкодування моральної шкоди. У згаданому судовому рішенні, *inter alia*, зазначалося, що 10 травня 2017 року Київська місцева прокуратура № 4 повернула заявнику вилучені речі. Проте, чи було оскаржено вказане судове рішення, інформація відсутня.

ОЦІНКА СУДУ

15. Уряд не подав свої зауваження щодо прийнятності та суті справи протягом встановленого Судом строку.

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

16. Заявник скаржився, що його затримання 05 березня 2015 року було здійснено з порушенням процесуального законодавства, оскільки в протоколі затримання не було зазначено жодних відповідних підстав.

17. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції або неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона має бути визнана прийнятною.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «МАЛЄСВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

18. Загальні принципи щодо затримання підозрюваного наведені в рішенні у справі «Корбан проти України» (*Korban v. Ukraine*), заява № 26744/16, пункти 145 і 146, від 04 липня 2019 року) і нещодавньому рішенні у справі «Ритіков проти України» (*Rytikov v. Ukraine*), заява № 52855/19, пункти 24 і 25, від 23 травня 2024 року, ще не остаточне).

19. Суд зауважує, що заявника затримали на підставі частини першої статті 208 КПК України, яка дозволяє органам державної влади затримувати підозрюваного без попередньої ухвали суду, коли вони діють у невідкладній ситуації, наприклад, у випадку затримання особи *in flagrante delicto*. Однак це положення слід тлумачити вузько. Крім того, конкретні підстави, що виправдовують застосування одного з винятків, які в ньому вичерпно перелічені, повинні бути однозначно встановлені під час застосування такого заходу (див. рішення у справі «Строган проти України» (*Strogan v. Ukraine*), заява № 30198/11, пункт 87, від 06 жовтня 2016 року).

20. Обставини справи, як вони наведені заявником, свідчать, що органи державної влади затримали його за підозрою у даванні хабара службовій особі в інтересах третьої особи (див. пункт 2). Органи державної влади, ймовірно, діяли в невідкладній ситуації, а тому розглядали заявника як підозрюваного без офіційного вручення йому на той момент повідомлення про підозру.

21. Однак Суд зазначає, що протокол затримання містив лише посилання на дві підстави, зазначені у положеннях КПК України (див. пункт 2).

22. На думку Суду, ці підстави, розглядаючи їх разом, вбачаються такими які, створюють двозначність, тоді як ні протокол затримання, ні будь-які інші надані Суду документи не містили конкретної інформації або не посилалися на будь-які конкретні обставини, щоб пояснити, чи вчиняв заявник злочин в момент його затримання або були очевидні ознаки, які чітко вказували на те, що він щойно вчинив злочин. Відсутність у протоколі будь-якої конкретної інформації, зокрема підстав для затримання заявника, як того вимагає частина п'ята статті 208 КПК України, не переконує Суд, що під час його затримання були дотримані вимоги національного законодавства.

23. Беручи до уваги наведені міркування, Суд вважає, що затримання заявника 05 березня 2015 року на підставі рішення слідчого було несумісним з вимогами пункту 1 статті 5 Конвенції. Отже, було порушено це положення.

II. ІНШІ СКАРГИ

24. Заявник також скаржився, що вилучення та арешт речей, пов'язаних з його професійною діяльністю, а також неповернення органами державної влади їх після закриття кримінального

провадження суперечили статті 8 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

25. Стосовно скарги заявника за статтею 8 Конвенції Суд зауважує, що заявник виклав свої скарги в загальних формулюваннях і не вказав, які саме документи стосовно його професійної діяльності були у нього вилучені, а також не надав деталей у зв'язку з цим під час провадження на національному рівні (див. пункт 11). Крім того, Суд зауважує, що заявник не навів деталей у своїх подальших зауваженнях після того, як Уряд було повідомлено про цю справу. Суд не залишає поза увагою той факт, що деякі невказані речі були повернуті йому 22 травня 2015 року (див. пункт 10). Зазначені елементи, як вони були викладені у Суді, не виявляють жодних ознак порушення Конвенції, а тому скаргу заявника слід визнати явно необґрунтованою.

26. Стосовно скарги заявника за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Суд насамперед зауважує, що заявник не вказав, які речі були йому повернуті 22 травня 2015 року (див. пункт 10) та які залишалися вилученими відповідно до ухвали про арешт. Крім того, заявник не повідомив Суд, що решту вилучених речей йому повернули 10 травня 2017 року (див. пункт 14). Також зазначається, що заявник не зміг довести, що він намагався вимагати компенсацію за стверджену затримку у поверненні органами державної влади вилучених речей. Вбачається, що заявник ніколи не порушував зазначене питання у національних судах, наприклад, у контексті провадження стосовно відшкодування, ініційованого ним після закриття кримінального провадження щодо нього (див. пункт 14), таким чином, він не вичерпав доступні йому національні засоби юридичного захисту (див. рішення у справі «Вучкович та інші проти Сербії» (попереднє заперечення) [ВП] (*Vučković and Others v. Serbia*) (preliminary objection) [GC], заява № 17153/11 та 29 інших заяв, пункт 72, від 25 березня 2014 року).

27. У контексті зазначеного Суд вважає, що скарги заявника за статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції мають бути відхилені відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

28. Заявник вимагав 240 000 українських гривень (далі – грн, приблизно 6 000 євро) в якості відшкодування моральної шкоди та 10 000 грн (приблизно 250 євро) в якості компенсації судових та інших витрат, зокрема на оплату психологічної експертизи, яка мала на меті визначити ступінь моральних страждань, завданих заявнику внаслідок стверджуваних незаконних дій, вжитих щодо нього під час розслідування (див. пункт 14).

29. Уряд заперечив проти вимог заявника як необґрунтованих.

30. Суд присуджує заявнику 1 800 євро в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися.

31. Щодо вимоги заявника про компенсацію судових та інших витрат, то він не зміг пояснити зв'язок зазначеної психологічної експертизи із предметом цієї справи, тому Суд відхиляє цю вимогу.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу за пунктом 1 статті 5 Конвенції щодо законності затримання заявника 05 березня 2015 року, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 1 800 (одна тисяча вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 10 жовтня 2024 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Катержіна Шімачкова
(*Kateřina Šimáčková*)
Голова